

VUJICA TUCIĆ

nije se govorelo o praktičnim problemima

nisu bili sposobni i nisu imali mogućnosti da nauče, da steknu znanja o kulturi koja su potrebna da ta kultura napreduje dalje.

Kao što moramo da vršimo reorganizaciju Saveza komunista da ne bi taj naš SK ostao samo na pojedincima, na grupama, na izvrsnom delu naprednih naših komunista, već da reorganizacija bude ostvarena od strane svih komunista, i ne samo komunista nego i članova ostalih društveno-političkih organizacija — tako mi danas kulturu ne možemo da držimo na osnovama u kojima će ona biti po centrima, u domenu ljudi koji su svojim ličnim naporima stekli, ne samo u novoj Jugoslaviji, ono što znaju o kulturi i po čemu su i delovali: odlučivali o našoj kulturi.

Mladi ljudi, kulturni stvaraoci, nalaze se u situaciji da budu najamni kulturni radnici širom Jugoslavije, to su danas ljudi koji nemaju nikakvih stvarnih i praktičnih uticaja na ono što će se desiti kod nas u kulturi. A oni znaju daleko više od onih koji u kulturi rade.

Vi znate da je danas situacija takva da mi ne možemo reći da je provincija samo grad u unutrašnjosti. Danas je provincija i Beograd, i Zagreb, i ostali naši veliki gradovi. Čega imamo tako važnog i naučnog da raspravljamo danas o kulturi kod nas? Šta ćemo mi ubuduće imati u našim pozorištima, časopisima, bioskopima; šta ćemo imati po radničkim univerzitetima, u ustanovama koje se bave kulturom, po kulturno-prosvetnim zajednicama? Dok mi ovde razgovaramo o kulturi, raspravljamo teoretske probleme, mladi ljudi, koji su uprkos sklerotičnom školskom sistemu uspešni nešto da nauče, da nauče da osećaju kao kulturni ljudi — nalaze se u situaciji pravljenja kompromisa, postali su najamni kulturni radnici.

Postavljam pitanje kako može da se desi — a to je pitanje u vezi s tim koliko mi pazimo i koliko vodimo računa o kadrovskoj politici — da o jednom časopisu i o jednoj grupi mladih u provincijalnom gradu, pre sazna crkveni časopis i stupi sa njom u kontakt razmene nego društvene institucije za to zadužene u gradu u kojem grupa deluje? Mi smo mnogo pogrešili u kadrovskoj politici i taj problem mora da se popravlja.

Nama danas rade, recimo, kao entuzijasti u eksperimentalnim pozorišnim družinama mladih, ljudi koji su 1948. godine po partij-

skoj dužnosti bili poslani u pozorište da rade kao pozorišni radnici. To nije šala. Tako, na terenu (možda je ta reč danas deplasirana), na kojem su 1945. godine radili ljudi sa pištoljem u zadnjem džepu, na tom terenu takva je situacija da treba da pošaljemo ljude terence koji će umesto pištolja imati znanja, poznavanje jednog normalnog kulturnog kretanja.

Neće biti samoupravljanja dok ne bude takvih terenaca u kulturi.

Mi nećemo slati u fabričke hale naše oper-ske kuće da daju koncerte, neka naš radnik ima normalne uslove da ide u pozorišnu kuću. Najveća je uvreda i unakažavanje radnog čoveka poslati mu na radno mesto, onako zamazanom — ispeglane muzičare.

Neko je istakao ovde da je struktura studenata na našim univerzitetima danas skoro ista kao pre rata. Ne znam ko je to bio, ali taj me je duboko uvredio jer je time rekao da je struktura našeg društva ista kao pre rata. Međutim, s tim u vezi, ja bih pomenuo i nešto drugo. Pogledajte naše gradove, susrećete čitave stambene kolonije u kojima se nalaze ljudi čije su prinadležnosti na takvom nivou da oni predstavljaju „budžine“ krajeve, čitave male rezervate. Pogledajmo njihovu socijalnu strukturu i njihovu strukturu kao društveno-političkih radnika: to su ljudi koji su danas na takvoj nezi društva da bi trebali da nose i kulturna i idejna kretanja društva (bar tako su predstavljeni). A oni su i doveli do ovakvog stanja. Šta se to dešava sa nama?

Mi smo se ovde danas susreli ne zato da se u nečemu posvađamo, nego da ovaj Stražilovski susret kao jednu ustanovu kulture, kao događaj u kulturi iskoristimo zato da donesemo neke praktične smernice, da kažemo nešto konkretno o sadašnjem našem trenutku, da to pomogne ljudima u njihovom daljem angažmanu u razvijanju kulture kod nas.

Zalažem se ovde danas da se iskristališe stav da politika i kultura moraju biti kod nas u tesnoj vezi. Ne treba izbegavati da se kaže da kulturni radnici moraju da se bave politikom. To je jedini način da se izborimo da u opštinskim savetima za kulturu i drugim organima gde se o kulturi odlučuje budu ljudi, mladi ljudi koji će znati da tu politiku u kulturi, da tu kulturu kreiraju — na svim nivoima.

Moram da kažem pre svega da je meni drago da su se danas, trećeg dana Stražilovskog susreta, javili izvesni mladi ljudi koji su se protekla dva dana nalazili u nedoumici da li da počnu diskusiju u ovakvom sastavu.

Danas nije važno raspravljati na ovakvom susretu o tome da li je kultura potrebna, šta je kultura, kakav je odnos kulture prema razvitku socijalizma i sl., već je važno rešavati praktične probleme koji se trenutno pred nama pokazuju. To je nedostajalo ovde, na ovom Stražilovskom susretu.

Mi ne smemo prenebrežniti činjenicu da je naša kultura od rata sve do današnjeg dana bila podređena ciljevima partijske politike, da se to duboko ukorenilo u delovanje ljudi koji se još uvek danas, dok mi ovde razgovaramo, nalaze na tim mestima koja odlučuju o našoj kulturi.

Ciljevi partijske politike bili su znamo i pre rata i posle rata veličanje, snaženje ideala socijalizma, ideala komunizma kao najhumanijeg društva. To su bili posle rata, to su danas i to treba da su.

Kultura je bila ta koja se najčešće kod nas manifestovala u masovnim javnim priredbama, na trgovima, u salama gde je bio cilj okupiti što više ljudi, gde je bio cilj predočiti tim ljudima značaj, humani značaj socijalističke revolucije; najzad, pridobiti što više ljudi u Jugoslaviji za ideale socijalističkog društva.

Ta kultura danas počinje bivati nešto što nam pravi prepreku. Zašto nam pravi prepreku? Pravi nam prepreku zbog toga što mi ne možemo da krenemo sada u razvijanje jedne kvalitetnije duhovnosti iz tog razloga što smo podižući privredu zemlje, a ujedno podižući na neki način i kulturni nivo ljudi, činili to sa takvim kadrovima koji

radovan v. karadžić:

potrebna je kulturna reforma

Ja ne znam, zapravo, koga mi na ovom Susretu ubeđujemo i u šta, sebe ili nekog drugog, ili mi jedinstveni ubeđujemo nekog ko bi se otprilike zvao država, ili jedni druge u nešto što je odavno poznato. One stvari koje nam nisu poznate a čuli smo ih ovde, obično su bile filofske ili sociološke prirode, a za osnovne probleme kulture i interese mladih stvaralaca nije bilo dovoljno mesta.

Kultura jest ili nije. Ako se ima potreba o njoj ovako govoriti, onda to pre nije nego jeste. Mislim da je ovaj Stražilovski susret malo promašio. Od početka je pomalo skretao i na

kraju bio daleko od očekivanog. Umesto što je malo pre pesnik Pusojić čitao nešto kao program budućeg časopisa, trebalo je da mladi naprave jednu deklaraciju koja bi tretirala, da kažem, konstruktivno, ono za šta su mladi kulturni radnici i svakovnsni stvaraoci zainteresovani. Međutim, posle svih diskusija koje smo čuli prva dva dana, nismo bili u stanju da mislimo o ovim stvarima.

Mislim da bi iz ovih diskusija, odnosno iz do sada rečenog, trebalo izdvojiti neke stvari i tretirati ih na drugim mestima i simpozijima. Mislim da mladi stvaraoci, bar za sada, žele ostati

po strani od tih problema, po strani od nekih koji su ovde tretirani. Njih interesuje stvaralaštvo i mogućnosti za stvaranje, one parastvaralačke, one nestvaralačke pojave, koje prate stvaralaštvo, koje ga omogućavaju i koje stoje u rukama brojnih ustanova ili preduzeća. O tome ovde nije bilo puno govora, ili jest samo periferno. Kulturnu politiku i uticaj na svekoliku politiku stvaralac ostvaruje stvaranjem a ne diskusijama. Mladi stvaraoci su na ovom terenu, na Susretu, bili nemoćni, a njihovo delo je pravi prilog za planiranje kulturne i ostalih politika. To neko treba da omogući,

a zatim da osluškuj, ako mu je stalo do mišljenja mladih.

Lično sam mišljenja, u vezi sa kadrovskom politikom, da bi trebalo provesti dugoročno planiranje u kulturi. U tu svrhu bi trebalo poveriti pametnim ljudima kod nas, a njih ipak ima, da izrade jedan kulturni projekt, jednu kulturnu reformu, nešto od čega se neće očekivati rezultati za dve-tri godine, koliko traje mandat predsednika kulturno-prosvetne zajednice ili veća, nego kroz pedeset i više godina. Tada se, zapravo, vidi vrednost nastojanja državnog aparata i društva na razvoju kulture nacije.